

D. Covar. *sup. num. 3.* præmisit, & adnotatur in *Histor. Pontif. tom. 1. lib. 2. cap. 7. ad fin.* In quo observare oportet, eos libros, quos Carthaginense Concilium recensuit, non fuisse de Fide canonicos priusquam à Sede Apostolica illud confirmaretur, à Leone scilicet II. in sexta generali Synodo, ut præmissum est, quæ ad annos 680. fuit celebrata. Ratio est, quia Concilia provincialia, quale fuit Carthaginense, de quo nobis est sermo, non obtinent auctoritatem infallibilem circa res Fidei, nisi à Summo Pontifice approbentur: imò errare in illis possunt, sicut non semel contigit, & supra, *cap. proximo, num. 21.* reperitur exemplum, & animadvertunt Can. *lib. 5. de loc. Theologic. cap. 4. Pat. Hurtad. de Mendoza tract. de Fide, disp. 7. sect. 3. §. 81. Badilla in Chronographia Concilior. præm. tit. de auctoritat. Concilior. ubi latè probat, Concilia omnia legitime congregata per Pontificem, etiam generalia, Legatis Sedis Apostolicæ præsentibus, in huiusmodi errorem dilabi posse, si confirmata, & approbata non fuerint ab ipso Pontifice, penes quem est auctoritas infallibilis quoad ea, quæ spectant ad Fidem, & hanc non transfert in suos Legatos, quos ad Concilia mittit: quare nullum est Concilium, quod confirmatione non egeat, ut quæ in eo definiuntur, de Fide habeantur, exceptis illis, quibus Pontifices ipsi personaliter interfuerunt: ea memorat Padilla *ubi proxime, sub tit. quibus Concil. præfeditur Papa.* Unde licet Concilium hoc Carthaginense III. sub Sylvestro I. congregatum fuerit ad annos 330. Canon tamen sacrorum voluminum ibi insertus auctoritate de Fide non obrinuit usque ad præfatam Leonis II. confirmationem.*

Ibi: *A Synodo Florentina.*

57 Huic Concilio Florentino præfedit idem Pontifex Eugenius IV. fuitque generalis 18. & ex Florentinus III. Padilla *d. tit. quibus Concil. præfeditur Papa, & fol. 86. vers. Florentinum tertium, ubi quod celebratum est anno 1439. Histor. Pontif. tom. 2. lib. 6. cap. 13. fol. 68.*

Ibi: *Contigit autem Tobie historia.*

58 Nonnulla de Tobia seniore, ac juniore observanda sunt ex Cornel. à Lapide. Tobias igitur senior ortus est in urbe Nephtali, in tribu Nephtali: atque ita Galileus fuit, & Prophetam egit. Cornel. à Lapide *sup. Tob. in argum. vers. Quintò quaritur.* Is cum trigessimum nonum ætatis annum ageret captivitatem subiit, ductusque est à Salmanassar Rege à Chaldaea in Assyriam: vixit captivus annos 63. atque ita centum duorum annorum erat, cum obiit: oculo rum usu orbatus est anno ætatis 56. & sic per quadriennium mansit, ac post visum sibi restitutum quadragesimum secundum usque ad obitum peregit. Cornel. *versic. Tobias senior, Salian. Annal. tom. 4. anno 3276. n. 3.* quo Tobiam seniore editum testatur. Cornelius *ubi proxime, ait sub tempus nativitat. prioris Tobie initium olympiadum evenisse, ortumque Romuli, & Remi: sed supra lib. 1. cap. 10. num. 3.* de olympiadum institutione disseruimus, & juxta ibi traditam temporis supputationem multò ante Tobie nativitatem olympiades esse cæperunt, nempe 68. annis. De Romulo & Remo sermo est supra, *hoc lib. cap. 1. num. 2.* & computatio illa congruit iis, quæ ex Saliano & Cornelio nuper

rimè asseveravimus. Consule etiam Torriell. in *Annal. sac. d. anno 3276.*

Tobias junior bimus unà cum patre jugum capivitatis pertulit, vestrusque est in Median, ubi cum 23. aut 24. annorum foret, Saram duxit in conjugem: vixit 164. vel 165. annis. Ita Cornelius *ibidem.* Vide Salian. *d. tom. 4. anno 3312. num. 2.* cui nativitatem huius Tobie adscribit, qui per plures annos sequentes utriusque Tobie sacram historiam egregiè prout illi de more est, suis commentariis illustrat post Torriellum in *Annal. sacris, sub eisdem annis.*

Ad Num. 5.

Hic animadvertendum est, quod supra *num. 32.* præmittitur de discrimine inter canonem Gelasii Pontificis, & Concilii Tridentini quoad libros Esdræ.

Librum primum, & secundum Esdræ, quorum posterior Nehemias nuncupatur in Concilio Tridentino, ut refertur supra, *num. 31.* protocanonicos esse ex eo constat, quod inter eos recensentur, qui indubitatè fidei, ac infallibilis veritatis perpetuò fuere, ut videre licet apud auctores laudatos supra, *num. 37.* Cornel. à Lapide *sup. Esdræ, in prolog. vers. Primus & secundus, Gasp. Sanch. in Esdr. prolegom. 6.*

Author libri primi Esdras ipse ab omnibus agnoscitur, ut testantur Cornel. à Lapide *vers. Author libri primi, Sixt. Senens. in Bibliob. sancta, lib. 1. vers. Esdræ libri duo, Becan. in analog. veter. & novi Testam. cap. 1. quest. 2. n. 5. Gasp. Sanch. prolegom. 3. num. 6. Salian. Annal. tom. 4. anno 3476. n. 1.* ubi quod fuit alter Esdras antiquior, Torriell. *Annal. sac. anno 3616. & anno 3476.*

De secundo libro, qui Nehemias dicitur, etsi opinio communis suslineat, à Nehemia conscriptum, tamen D. Athanasius in *synopsi, & D. Isidor. lib. 6. Etymologiar. cap. 2.* sentiunt Esdræ utriusque codicis auctorem extitisse, consentit Torriell. *ubi proxime.* Sed communi subscribunt Senens. & Cornel. *ubi proxime, Gasp. Sanch. dict. num. 6. Bellarm. verb. Esdras.*

Utrumque volumen scriptum est lingua Hebraica, sed pluribus interjectis vocibus Chaldaicis, quoniam Hebræi proprium idioma cum Chaldæo immiscentes corruperunt, dum Babylonensi captivitate detenti sunt. Cornel. *vers. Quæres quartò.* Primum enarrat gesta circa liberationem populi à captivitate ab anno 1. Cyri Regis usque ad 7. Artaxerxis, quo Esdras missus est in Jerusalem Secundum profectur ab eodem septimo anno ad 32. Artaxerxis ipsius, ubi de reedificatione Templi sermo est: quod ut communis fert sententia, scripsit Nehemias, quem Rex iste vigesimo sui principatus anno dimisit, cum jam septimo Esdræ libertate donasset. Cornel. *ubi proxime, & sub tit. Series prisorum Reg. Persar. vers. Sextus.* Quo tempore scripserit, vide apud Torriell. *ubi proxime.*

Non solum primus hic liber canonicus ab Esdra scriptus est, sed fertur etiam & alios sacros edidisse: imò sunt qui sentiant, totum vetus Testamentum, quod exustum ab hostibus fuerat, ab eodem iterum Spiritu sancto dictante divinitus restitutum; & saltem plurima supplevisse, & cuncta in ordinem redevisse, communiter placet. Cornel. à Lapide. *sup. vers. Verùm dic, & vers. Quæres tertio, cum seqq. Gasp. Sanch. prolegom. 3. num. 7. & prolegom. 4. per tot. Sixt. Senens. ubi proxime, Salian. Annal. tom. 4. anno 3447. n. 20.*

Ve.

Verùm duo ultimi libri, quibus nomen Esdræ præfixum est, ab ipso scripti non censentur, sed apocryphi putantur, licet cum sacris libris uno volumine contineantur, & à nonnullis Patribus allegentur. Gasp. Sanch. *prolegom. 3. num. 7. & prolegom. 4. Torriell. Annal. anno 3476. Becan. sup. quest. 4. num. 2. Salian. ubi proxime. Cornel. sup. Esdr. vers. Primus, & secundus, in prolog. Senens. ubi sup. Canon librorum, qui apud Hebræos Divini habebantur, editus est sub tempus Esdræ & Nehemias, qui Synagogæ præerant. Cornel. ubi nuper, vers. Esdræ, Sanch. sup. prol. 7. n. 21.*

66 Quis autem fuerit Esdras, dices ex Cornelio à Lapide in *dict. prolog. vers. Quæres primo, & Gasp. Sanch. prolegom. 1.* Constat quidem esse filium Summi Pontificis Saraie, qui cum aliis optimatibus Hebræorum peremptus est à Nabuchodonosor.

67 Et questionis, an fuerit Propheta, de qua Cornel. à Lapide in *dict. prolog. vers. Verùm dic.* partem affirmativam tuetur, cui assentit Sanch. supra, *prolegom. 2. num. 5. adversus D. August. de civit. Dei lib. 18. cap. 36.*

Ibi: *Dicitur autem secundus liber Esdræ.*

68 Supposita ista communi opinione, de qua supra, *n. 63.* omnes qui eam amplectuntur, hanc reddunt rationem, ut liber secundus Esdræ nuncupetur, quem Nehemias scripsit, quia scilicet quæ Esdras sub id tempus patraverit, recensentur. Ita Sixt. Senens. *d. vers. Esdræ libri duo, Cornel. sup. vers. Author. primi libri, ubi dedit alios.*

Ibi: *Ea verò, quæ in his libris traduntur.*

Sic prænotatum est supra, *num. 64.*

Ibi: *Quis autem fuerit hic Artaxerxes.*

69 Quicquid ali opinentur, sententia cui D. Covar. tandem subscribit, nempe historiam contentam primo ac secundo libro Esdræ ad regnum, & tempora Artaxerxis Longimani, sexti Persarum Regis pertinere, juxta communem consensum verior habetur, ut inquit Gasp. Sanch. supra *prolegom. 7. num. 17.* Idem placet Cornelio à Lapide *sub tit. Series prisorum Reg. Persar. vers. Sextus, ubi observat 40. annis hunc Artaxerxem regnavisse. Salian. anno 3595. n. 3. ubi plures, tom. 5. & latè probat anno 3609. Torriell. 3595. n. 1.*

70 Admonendi sumus, duplicem fuisse Hebræorum captivitatem, unam altera 134. annis priorem, de qua fit mentio *Reg. lib. 4. cap. 17. & Tob. cap. 1. vers. 1. Cornel. à Lapide. in prolog. ad Esdræ, vers. 1. Salian. Annal. Ecclesiast. tom. 4. anno 3314. n. 9.* In hac, scilicet antiquiore, decem tribus Israel abductæ sunt in captivitatem à Salmanassar Assyriorum Rege, ut supra *n. 58.* tetigimus, quæ quidem perpetua fuit. In posteriore Nabuchodonosor Persarum Rex duas tribus, nempe Juda, & Benjamin in Babylonem transfugare iussit, quas jam debellaverat, quæ captivitas septuagesimum non excessit annum; nam Cyrus Persarum Rex sub imperii sui primum annum Hebræos in Judæam remigrare concessit. Cornel. *D. de Faria Novæ Addit. ad Covar. Tom. II.*

ubi proxime, Ant. Cont. in Chronic. canon. sub quarta & quinta etate. Salian. tom. 5. anno 3517. num. 3. & 4. cum seqq. & tom. 4. anno 3314. d. num. 3.

Quibus autem annis hæc evenerint, videre licet apud Euseb. Torriell. Contium, & alios Chronographos, in quibus non modicum diversitatis reperitur: sed juxta computationem temporum à Saliano in suis annalibus traditam, prior captivitas, seu transfugatio Israel, incidit in annum 3314. Salian. *ibi, n. 3. tom. 4. Posterior Judæa & Benjamin, anno mundi, 3436. quo duæ hæc tribus à propriis sedibus in Babylonem translatae sunt. Hic observat Salianus num. 43. septuaginta annos hujusce captivitatis non dinumerari ab anno isto, sed à quo populus devictus est, ac in servitutem redactus, etsi in Judæa permanferit. Cyrus indulsit Hebræis, ut in Judæam regrederentur; captivitate soluta, anno 3517. quo Persarum cæpit Imperium. Salian. *ibi, tom. 5. ex n. 4. Esdras rediit in Jerusalem sub Artaxerxe Longimano anno 3595. Salian. ibi, n. 2. tom. 5. Nehemias ab eodem Principe missus est anno mundi 3609. ante Christum natum 444. Salian. tom. 5. anno 3608. & 3609. Obiter ex eodem Saliano est animadvertendum, Nehemiam de quo agimus (fuerunt enim plures) filium fuisse Helchiae, & Sacerdotem ex tribu Levi, familiaque Aaronis. Salian. *d. anno 3608. n. 4. & 6. Senens. ubi sup. d. vers. Esdræ libri duo, ac pincernam Artaxerxis, Cornel. à Lap. in lib. 2. Esdr. argument.***

Ibi: *Hanc historiam contigisse sub Dario Mnemone.*

Hic Darius, sive Artaxerxes, Mnemon dictus est, quasi memor; ab memoriæ præstantiam, fuitque decimus Persarum Rex, nonus à Cyro, & tertius ab Artaxerxe Longimano, qui misit Esdræ, & Nehemiam in Jerusalem. Vide Cornel. *sup. Esdræ, in prolog. sub tit. Series prisorum Reg. Persar. vers. Decimus, Salian. d. anno 3608. n. 5. ubi expressim hanc sententiam rejicit, & anno 3609. latè probat Esdræ historiam sub Artaxerxe Longimano contigisse. Torriell. sup. anno 3616.*

Ibi: *Qui Longimanus dictus est.*

Longimanus idèd cognominabatur, quia unam manum altera longiorem habebat. Cornel. *ubi proxime, vers. Sextus, n. 4. Vide infra.*

Ibi: *Qua in re illud erit omninò observandum.*

Quibusdam in regionibus obtinuit, ut omnes Principes, qui eis dominabantur, uno eodemque nomine communi appellarentur. Sic Assuerus nomen commune fuit Regum Medorum, Artaxerxes Persarum. Cornel. à Lapide. *in Esther cap. 1. vers. 1. ubi notat nomina Darius, Xerxes, & Artaxerxes, idem ferè significare; nam Darius idem est ac coercitor: Xerxes, bellator: Artaxerxes, magnus bellator, Celada in Esther cap. 1. §. 10. num. 2. Ptolomæus nomen commune fuit Regum Ægyptiorum, Antiochus Græcorum. Salian. *Annal. tom. 5. anno mundi 3809. num. 4. Calepin. verb. Archafes: Archafis Parthorum, Salian. anno 3806. num. 4. Calepin. ubi proxime, Erechtheida Regum Atheniensium, ut prænotatum est supra, hoc lib. cap. 1. n. 30. vers. Erechtheis tribus: Nabuchodonosor.**

buchodonosor Chaldaeorum, Arpacadi Medorum. Celada ubi sup. Hoc autem fiebat in honorem Principum, qui aut regnum primi constituerunt, aut alias egregie principatum gessere. Calepin. sup. Unde in nonnullis provinciis pro temporum varietate Reges diversa nomina communia sortiti sunt, ut in Ægypto, ubi Ptolemaci, & Pharaones: in Media Astueri, & Arpacadi, sicut ex præmissis apparet.

75 Qui Reges in aliquibus regionibus, qui que viri illustres sub tempus Esdræ in orbe floruerint, habetur apud Cornel. à Lapide. in *Esdr. lib. 1. in prolog. vers. Tempore Esdræ*, Gasp. Sanch. sup. *Esdr. prolegomen. 7. num. 18.*

Verf. Esther liber unus.

76 Licet D. Covar. in præfati asseveret, de auctoritate libri hujus nunquam neque ab Hebræis, neque à Christianis fuisse dubitatum; tamen aliquandiu integræ fidei non fuit apud Christianos, seroque ab Ecclesia inter canonicos receptus est, quanquam intra Canonem Hebræi illum constituerint. Unde non protocanonicus, sed deuterocanonicus censetur. Gasp. Sanch. in *Esther prolegomen. 4. num. 8. & 9.* Sixt. Senens. in *sua Bibliotheca Sancta, lib. 1. sect. 1. vers. Esther, & sect. 2. sub tit. de Scriptur. & Scripturib. Divin. vers. Esther*. Atque ita inter volumina, quæ dubiæ fidei aliquando fuere; recensetur, ut videre est supra, num. 37.

Ibi: *Illud tamen erit observandum.*

77 Tot, ac variae reperiuntur sententiæ, dum quaeritur quis ex Persarum Regibus fuerit Esther conjugio copulatus, ut Salianus tom. 5. anno mundi 3590. num. 2. non immerito asseruerit, nullum ferè Persarum Regem extitisse, cui non plerique Esther connubio sociarint: ipse verò num. 3. cum seqq. fusè probet, Authoribus non paucis adductis conjugem Esther fuisse Artaxerxem Maccrochir, sive Longimanum, cui opinioni ut magis receptæ accesserit Sanch. ubi proxime, prolegom. 3. à num. 4. Celada d. §. 10. n. 9. Sabellic. emead. 3. lib. 3. apud quos sunt plures. Vide tamen Cornel. à Lapide. in *Esth. argument. vers. Quæres quo tempore*, Torriell. in *Annal. Sacris, anno mundi 3590. num. 6. & anno 3650.* ubi probat, Esther non Artaxerxi Longimano, sed Mnemoni nupsisse, ut D. Covar. videtur.

78 De auctore libri ejusdem similis est apud Scribentes contentio; nam quidam putant sacrum Historiographum Esdræ: alii Joachim Pontificio munere sub tempus illud fungentem: alii viros Synagogæ? plerique Mardocheum, cui opinioni patrocinantur caput 9. vers. 10. caput 12. vers. 4. & caput 20. vers. 29. ejusdem sacræ historiae, ac ut frequentius receptæ subscribunt Cornel. ubi proxime, vers. 1. ubi quod Esther unâ cum Mardocheo scripsit, Gasp. Sanch. cum pluribus prolegom. 1. num. 1. & 2. Senens. sub dict. tit. de *Scriptur. vers. Esther*, Celada sup. prolegom. 3. §. 8. num. 4. Mariana in *vet. Testam. sup. lib. Esth. in princip. Bellarm. sup. verb. Mardocheus.*

79 Istud volumen hebraico idiomate fuisse scriptum observat Sanch. prolegomen. 2. num. 3. & ita sentiunt communiter Interpretes.

80 Ea autem quæ latissime de hujusmodi libro D.

Covar. prosequitur, satis examinant, & discutunt Authores præcitati, & alios quamplures dant Cornel. d. vers. *Quæres quo tempore, num. 5.* Celada d. §. 9. num. 9. ubi cumulat eos qui Esther historiam scholiis illustrarunt.

Verf. Judith liber unus.

Codex iste deutero-canonicus est, ex illis scilicet, qui etsi à principio Canonicam auctoritatem non obtinuerint, postea tamen ab Ecclesia intra canonem sunt ut divini constituti, secundum tradita supra, num. 4. & 37. & sic tenent præter ibi laudatos Celada in *Judith. in princip. num. 5. & 6.* Cornel. à Lapide sup. emd. lib. in *argumento, vers. 1.* Gasp. Sanch. *ibidem, prolegom. 8.* Sixt. Senens. in *Biblioth. sancta, lib. 8. hæres. 11.*

De auctore hujus libri nihil certi statui potest, unde incertum eum omnino esse inquit D. Isidor. lib. 6. *origin. cap. 2.* quem sequuti sunt Sanch. prolegom. 1. Cornel. ubi prox. & alii apud ipsos. At Joachim Pontificem, sub cujus tempus egregium Heroinæ facinus evenisse fertur, auctorem asserunt Celada sup. §. 1. num. 3. iique quos hic refert. Becan. in *analog. veter. & novi Testam. cap. 1. quæst. 2. num. 7.* eum tribuit Eliachim Sacerdoti, qui idem, ac Joachim est, ut advertit Bellarm. *verb. Eliachim.* Sed has opiniones ut sufficienti delimitas fundamento rejicit Sanch. ubi nuper.

Quo sermone scripserit hunc librum illius auctor, quisquis ille sit, etiam quaeritur. Celada sup. §. 1. num. 4. consequenter fulinet, scriptum fuisse Hebraico, cum ut ipse opinatur, Hebræus foret, Joachim videlicet Pontifex, qui Judith historiam memoriæ tradidit. Verum & de hoc ambigit Gasp. Sanch. prolegom. 3. quoniam nullum extat exemplar Hebræum, sed Syrum, ac Græcum.

Ibi: *Ejus verò historiam sub temporibus.*

Ad salebrosam devenitur disputationem, sic hanc appellat Celada sup. lib. *Judith, in comment. ad cap. 1. vers. 5. §. 22. num. 122.* plurimum enim discrepant facti Interpretes, Historici, & Chronologi, dum tempus assignant, quo Judith historia contigerit: nam duplex est quaestio, prior an ante Babylonicam captivitatem, vel post Holophernes peremptus fuerit. Posterior, admissio quod post libertatem Hebræorum evenit, dubitatur sub quo Persarum Rege, qui post Cyrum imperio potitus est. Quoad prius quaesitum est communis sententia asseverans, Judith interfecisse Holophernem antequam Hebræi in Babylonem captivi ducerentur, sub tempore Manassis Regis Juda, & Nabuchodonosor, qui Merodach Baladan cognominabatur, cujus Dux fuit Holophernes. Hujus opinionis sunt, omnes pluribus, Card. Bellarm. lib. 1. de *verb. Dei, cap. 12. Serar. in cap. 1. Judith, quæstion. 2.* Salian. *Amal. tom. 4. anno mundi 3344. num. 8.* qui hoc anno Judith liberasse patriam censet, à quo ad annum 3517. quando Hebræorum captivitas soluta fuit per Cyrum, lapsi sunt anni 173. Unde constat quantum temporis antecesserit factum Judith, juxta opinionem istam.

Contra est secunda opinio, & quidem magis recepta, quæ habet post Hebræos patriæ restitutos, quod anno primo imperii Cyri evenit, Judith

Ho-

Holophernem enecasse. Ita Sanch. prolegom. 4. Cornel. à Lapide *vers. Alii ex adverso*, Celada *dict. num. 122. vers. Posterior*, Torriell. *Annal. Sacr. anno mundi 3353. ex num. 1.* qui suam sententiam fulciunt, oppositam confutant, & utriusque sequaces recensent. His jungendus est D. Covar. qui licet controversiam præmissam non attigerit, dum disputat sub quo ex Regibus Persarum post Cyrum Judith emicuerit, necessariò tamen insinuat, post libertatem Judæorum ipsam floruisse. Isti autem Authores, qui inter se circa præcedentem quaestionem conveniunt, dissident maxime circa subsequenter, ut observat Torriell. num. 2. nempe sub quo Imperatore Persarum Judith historia acciderit?

86 In hac non duæ, sed plures existunt sententiæ. Torriell. anno 3353. à princ. & 3572. à num. 3. fusè probat, Xerxi filio Darii Hystaspis Persis dominante, Judith peremisse Holophernem: consentit Cornel. à Lapide. sup. lib. *Judith, in argum. vers. Ex dictis constat*, Sanch. prolegom. 5. n. 13. qui etsi eum vocet Artaxerxem, ait esse filium Darii Hystaspis. Celada *dict. §. 22. n. 125. cum seqq.* apud quos alii, ipsique sententias oppositas asserunt, ac resellunt D. Covar. Judith ad tempora Darii Hystaspis patris Xerxis, de quo præfati Authores, pertinuisse existimat; nam ille post Magos adeptus est imperium. Sed neotericis magis aridet præfata communis opinio.

Ad Num. 6.

87 Catalogum Regum, qui in Perside post Cyrum imperarunt, habes apud Cornel. à Lapide sup. lib. 1. *Esdræ, in prolog. sub tit. series præseorum Regum Persar.* Cardin. Bellarm. in *Chronolog.* Torriell. in *tab. chronol. in fin. Annal. sacror. Tirin. in chron. c. 37. Celada in lib. Esth. ad c. 1. §. 10. n. 2.* Salian. tom. 5. *Amal. ab anno 3517. ad 3724.*

88 Hi omnes, & communiter recentiores à Metasthene, & Philone recedunt, seriemque Regum Persarum sequentem à Græcis traditam amplectuntur.

Verf. Cyrus major Cambyſis, & Mandanes.

89 Cyrus, teste Torriello, ortus est anno mundi 3456. cujus infontem infantiam Atyages avus ejus maternus est persequutus, ita ut recens natum nepotem belluis trucidandum exponi præceperit, à quo periculo indennis Cyrus evadens, tandem avitum folium apud Medos adeptus est, ut refert Torriell. anno præcitato, num. 1. In Perside ad Regiam evehctus est majestatem anno 3491. Torriell. *ibi, num. 1. & anno 3492. num. 1.* Medorum ac Persarum stabilivit imperium, Balthazare Assyriorum Imperatore devicto, à quo sexta ætas orbis numeratur, anno mundi 3517. Torriell. *ibi num. 1.* Salian. *Amal. tom. 5. anno eod. num. 3.* Fuit Danieli Prophetæ arctissimo amicitie vinculo devinctus, quo suadente, quinquaginta millia exulum Hebræorum in Judæam dimisit. Salian. d. an. 3517. à n. 4. Torriell. *eod. anno, n. 4. Ant. Contius in Chronic. Canon. sub vers. secunda orbis monarchia.* Post adeptum imperium quot regnavit annis, controversatur. Torriell. anno 3494. n. 3. ex Xenophonte tradit septennio Imperio fuisse potitum: Cornel. à Lapide triennio duntaxat. Tandem cum bellum gereret adversus scythas, in bello Massagético interfecit anno 3523. Torriell.

ibi, num. 1. Conveniunt communiter scribentes in hoc, quod Cyrus triginta annos regnavit à quo Persarum regnum obtinuit numerandos. Torriell. anno 3494. num. 1. Celada, Cornel. à Lapide. & alii laudati supra, num. 87. Utrum quinquagenarius, vel septuagenarius Cyrus obierit, disputat Torriell. anno 3523. num. 1. qui quinquaginta annorum illum esse cum deceffit, existimat. Vide Salian. *Amal. tom. 4. anno 3454. num. 5. anno 3459. n. 2. & 3. anno 3469. num. 2. anno 3465. num. 9. & anno 3473. cum aliis, ac tom. 5. anno 3517. cum seqq. usque ad ann. mundi 3523. ante Christum 530.* quo peremptus Cyrus. Plurima de Cyro recensentur in Theatr. vitæ humanæ diversis in locis, ubi lib. N. pag. 54. observatur Cyrus, sermone Persico idem esse, quod Sol: quod nomen ob similitudinem est illi impositum, quia patriam illustravit.

Verf. Cambyſes Cyri filius.

De quo laudati supra, n. 87. Cambyſes Cyro genitori subrogatus est anno mundi 3524. Salian. tom. 5. *eod. anno, n. 1.* Torriell. *ibid. n. 1.* de cuius imperio agunt uterque seqq. ann. usque ad 3531. quo peremptus est, enſe proprio, dum insiliret in equum, evaginato percussus. Confule Salian. *eod. anno, n. 1. & 2.* Quanto tempore regni clavum tenuerit, quaestio est, receptiusque videtur septem annis, ac mensibus quinque in Perside dominatum esse. Salian. anno 3524. num. 2. Torriell. anno 3524. num. 1. Adde Theat. vitæ humanæ, ubi non pauca de Cambyſe dispersa reperies. Illud est observandum, communiter tam in hoc quam in aliis Persarum Regibus dissentium fore apud chronologos quoad tempora, quibus suprema dignitate functi sunt: nos autem Saliano, & Torriello adhærebimus.

Verf. Magi duo fratres.

Horum meminere Authores dati supra, n. 87. 90 maxime Salian. anno 3531. & seqq. & Torriell. anno 3531. apud quos de dolo, quo Smerdes magus intrusus est. Hic, & Patizithes ejus frater adversus Cambysem conspirarunt, qui dum ipsos perditurus cum exercitu pergeret, morte præventus occubuit, sicut nuper est traditum, post cujus obitum Smerdes mensibus septem fraudulenter occupavit imperium, quo simul ac vitâ per Darium Hystaspis orbatu est anno mundi 3532. ubi Salian. *ex num. 2.* Torriell. anno mundi 3531.

Verf. Darius imperium habuit.

Vide quos congestimus supra, n. 87. ac Torriell. anno 3532. quo Darius hic Hystaspis cognominatus, enecato Smerde mago, suffragiis populi ad imperiale fastigium evehi meruit, aut potius forte. Salian. *eod. anno, à num. 5.* Darius privati filius erat, non Regis, & vigesimum nonum ætatis annum agens cœpit in Perside dominari, unde orta est inter Xerxem & fratrem de regni successione, prout statim explanabitur: sedit in folio Regio annis 36. qui unâ cum imperio vitæ finem imposuit anno 3567. Salian. *ibi, num. 1. & 4.* & prius anno 3532. n. 10. Torriell. *esd. annis.* Adjunge his multa quæ de isto Rege narrantur in Theatro vitæ humanæ, pluribus locis.